

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТІВ НОТАРІАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ОРГАНІВ ДОСУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Долинська М. С.

ВСТУП

Нотаріальна діяльність як орган позасудової юрисдикції завжди відігравала значущу роль у суспільному житті держав: від початку її заснування до теперішнього часу. У нотаріальному порядку закріплювався перехід права власності на майно від однієї особи до іншої шляхом укладення договорів, зокрема на нерухоме майно, а також в порядку спадкування, як шляхом укладення лише заповітів (на початку становлення нотаріальними та «квазінотаріальними» органами), так і в подальшому шляхом видачі свідоцтв про право на спадщину на успадковане майно. У випадку виникнення спорів щодо майна, сторони, в тому числі спадкоємці ще з давніх часів зверталися до відповідних судових органів.

Правова традиція розвитку нотаріальної діяльності вказує на своєрідність нотаріальної діяльності як частини правової системи, яка має унікальний історичний (європейський) шлях розвитку. Кожна окрема держава законодавчо закріплює перелік нотаріальних та квазінотаріальних органів, уповноважених на вчинення нотаріальних та прирівняних до нотаріальних дій.

Виникнення нотаріату на теренах древньої Європи більшість дослідників пов'язує із делегуванням приватним особам певних публічних функцій щодо посвідчення фактів. Аналізуючи праці українських та зарубіжних вчених приходимо до висновку про існування праобразу нотаріату – писарів, писарів-канцеляристів у Вавилоні 1760 року до н. е., у Єгипті та стародавній Греції. Тобто вони вчиняли акти (дії), які прийнято вважати прирівняними до нотаріально посвідчених. Таким чином, приходимо до висновку про зародження органів квазінотаріату. Ймовірно, що наступним кроком у розвитку до нотаріальної діяльності було письмове укладення договорів дарування, купівлі-продажу, міни, а також інших договорів та зобов'язань. При цьому вчинення нотаріальних дій не було основною працею єгипетських писарів, тому на нашу думку, їх правильніше було б назвати не праорганами нотаріату, а праорганами квазінотаріату¹.

Зародження окремих засад нотаріату на українських теренах відбулося за часів Київської Русі², а певні «праквазінотаріальні» функції в додаток до веденням княжого або церковного діловодства за давньоруських часів займалися насамперед духовні особи.

---

¹ Долинська М. С. Генеза та еволюція нотаріальної діяльності на теренах Львівщини. Львів: Растр-7, 2018. С. 5-6.

² Долинська М.С. Генезис нотаріату в Київській Русі. *Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2013. № 2. С. 103.

Згідно з нормами звичаєвого права та «Руської правди», а також відповідно до судових рішень, способами набуття права власності на землю були: володіння, давність володіння, успадкування та дарування³.

Наприклад, спадкування власності відбувалося як за законом, так і за заповітом. Однак, за нормами Руської правди спадкоємцями могли бути лише ті діти, які були народженими у законному шлюбі⁴. Спори щодо спадкування між спадкоємцями, як правило, вирішувалися судами, як князівськими, так і церковними.

У подальшому вчинення нотаріальних дій на українських землях відбувалося згідно із законодавством, під юрисдикцією якого перебували українські терени.

Мета дослідження – аналіз законодавства, що регулює розвиток інституту нотаріальної та квазінотаріальної діяльності в незалежній Україні протягом 1991-2025 років, виокремлюючи особливості їх трансформації під час воєнного стану в Україні та впровадження діджиталізації у нотаріальний процес.

Методологічну основу роботи склали як загально-наукові, так і спеціальні методи дослідження. В тому числі історично-правовий та формально-логічний метод, герменевтичний метод. Також автором використано метод опитування, що проведене у жовтні-грудні 2024 року, у якому взяли участь 194 респонденти-здобувачі вищої освіти Львівського державного університету внутрішніх справ. Респондентів було запевнено щодо дотримання етичних норм при проведенні анкетування (American Sociological Association's, 1997). Серед питань опитування були деякі, що стосувалися діджиталізації нотаріальної діяльності.

1. Інститути нотаріальної та квазінотаріальної діяльності в незалежній Україні протягом 1991-2021 років

Ф. Досінчук вважає, що нотаріат – це сукупність органів і посадових осіб, на яких покладено обов'язок вчинення нотаріальних дій, регулювання та контролю за їх організацією, захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб⁵.

Нотаріальний процес – правова форма діяльності уповноважених на те органів держави і посадових осіб. Вчинення нотаріальних дій здійснює суворо встановлене коло осіб, конкретний склад і обсяг компетенції яких встановлені законодавством (ст.ст. 1, 3, 34–40 Закон України «Про нотаріат»). Порушення правил, що визначають компетенцію щодо вчинення нотаріальних дій, тягне несприятливі процесуальні наслідки – визнання вчинених дій недійсними (наприклад, зазначених у ст. 9 Закону)⁶.

---

³ Бачур В. С. Інститут земельних відносин у цивільному звичаєвому праві України в Х – середині XIX ст. (історико-правовий аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / В. С. Бачур; Нац. ун-г внутр. справ. Х., 2004. С. 10.

⁴ Долинська М.С. Порівняльний аналіз інституту спадкування за законодавством Київської Русі та незалежної України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2014. № 782. С. 210.

⁵ Досінчук К. Ф. Поняття, завдання та функції нотаріату в Україні: окремі аспекти. *Часопис Київського університету права.* 2013. С. 132.

⁶ Долинська М.С. Проблеми нотаріального процесу: підручник. Львів: ЛьвДУВС. 2022. С. 72.

Оскільки нотаріальний процес є різновидом юридичного процесу і зводиться до передбаченого законом порядку вчинення нотаріальних дій, йому притаманний структурно складний зміст. Елементами нотаріального процесу є його суб'єкти, стадії та провадження, які дають змогу окреслити просторово-часові межі та предметний зміст цієї форми діяльності⁷.

За часів радянської України органами, уповноваженими на вчинення нотаріальних дій були державні нотаріуси державних нотаріальних контор, які керувалися в тому числі норми Цивільного кодексу УРСР 1963 року⁸.

Закон УРСР «Про державний нотаріат» від 25 грудня 1974 р.⁹, на законодавчому рівні комплексно врегулював питання діяльності українського радянського нотаріату. Він містив 85 статей, які структурно об'єднувались у чотири розділи та п'ятнадцять глав¹⁰.

Органи, які вправі вчиняти нотаріальні дії (основні суб'єкти нотаріального процесу), більшість учених поділяє на дві великі групи: органи нотаріату, та органи квазінотаріату, тобто посадові особи таких органів вчиняють певні нотаріальні дії, в додаток до виконання своїх основних функціональних обов'язків.

Органами і службовими особами, які вчиняють нотаріальні дії, були:

- державні нотаріальні контори;
- виконавчі комітети міських, селищних, сільських Рад народних депутатів (у населених пунктах, де немає державних нотаріальних контор);
- консульські установи Союзу РСР;
- службові особи вказані в статті 16 Закону, що посвідчують заповіти і довіреності, які мають силу нотаріально посвідчених документів, а точніше прірівняних до нотаріальних.

Компетенція державних нотаріальних контор встановлена у статті 13 Закону.

У населених пунктах, де немає державних нотаріальних контор, виконавчі комітети міських, селищних, сільських Рад народних депутатів вчиняли нотаріальні дії, перераховані у статті 14 закону:

Вищевказані нотаріальні та квазінотаріальні органи продовжували діяти і після проголошення незалежності України протягом серпня 1991 року – грудня 1993 року.

Закон України № 3425-ХІІ від 02.09.1993р. «Про нотаріат» [27]¹¹, з 1 січня 1994 року, окрім державних нотаріусів, які працюють у державних

---

⁷ Долинська М. С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2019. С. 151–152.

⁸ Цивільний кодекс Української РСР від 18.07.1963 р. № 1540-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-06#Text>

⁹ Про державний нотаріат: Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 25.12.1974 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1975. № 1. Ст. 4.

¹⁰ Долинська М. С. Загальна характеристика Закону Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про державний нотаріат» 1974 року – як джерела українського нотаріального законодавства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Випуск 4. Т. 1. С. 10.

¹¹ Про нотаріат: Закон України від 3 вересня 1993 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

нотаріальних конторах, запровадив нових нотаріальних суб'єктів: державного нотаріального архіву та приватного нотаріуса. Також передбачено новий квазнотаріальний орган – консульські установи України.

До органів нотаріату належать державні та приватні нотаріуси, а до органів квазнотаріату – посадові особи органів місцевого самоврядування, інші посадові особи, на які покладено вчинення окремих видів нотаріальних дій відповідно до чинного законодавства.

Основним нормативно-правовим актом держави є Конституція України 1996 року¹². Конституція має вищу юридичну силу та пряму дію і застосовується на всій території України. Поділяємо думку К. Чижмарь, що, безумовно, Конституція прямо не закріплює основ правового статусу інституту нотаріату, а згадка про останній зустрічається в ній лише раз – у ст. 92, що регулює питання, які визначаються виключно законами України¹³.

Відтак ст. 92 Конституції наголошує, що виключно законами України визначається організація і діяльність нотаріату та ставить її на один рівень з судоустроєм, судочинством, статусом суддів, засадами судової експертизи, організацією та діяльністю прокуратури, органів дізнання і слідства, органів і установ виконання покарань¹⁴.

Одним із найважливіших кодифікованих законодавчих актів у діяльності нотаріату України є чинний Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. № 435-IV¹⁵, що набрав чинності 1 січня 2004 р. Цивільне законодавство регулює особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, на вільному волевиявленні, майновій самостійності учасників. Усі книги Цивільного кодексу 2003 року є важливими в діяльності нотаріату, однак з-поміж них слід виокремити: «Право власності та інші речові права», «Зобов'язальне право», «Спадкове право»¹⁶.

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат», прийнятий у жовтні 2008 року № 614-VI¹⁷ Л. Єфіменко у своєму дисертаційному дослідженні називає «малою нотаріальною реформою»¹⁸.

З 1 червня 2009 р. набрали чинності норми Закону щодо оформлення спадкових прав та видачі свідоцтв про право на спадщину приватними нотаріусами, які зрівняли повноваження приватних і державних нотаріусів.

---

¹² Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254/к96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

¹³ Чижмарь К. І. Конституція України як джерело нотаріального права. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 89. URL: http://www.pap.in.ua/2_2014/24.pdf

¹⁴ Долинська М. С. Законодавство України про нотаріат: характеристика та особливості. *Актуальні проблеми держави та права*. Випуск 63. Одеса: Юридична література, 2012. С. 569.

¹⁵ Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

¹⁶ Долинська М. С. Українське нотаріальне право: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2015. С. 69.

¹⁷ Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат»: Закон України від 01.10.2008 р. № 614-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-17#Text>.

¹⁸ Єфіменко Л. В. Правова охорона цивільних прав та інтересів у нотаріальній діяльності: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2013. С. 11.

Приватні нотаріуси та державні нотаріуси вчиняють усі види нотаріальних дій, які визначені ст. 34 Закону України «Про нотаріат».

Відповідно до ст. 35 Закону України «Про нотаріат», державні нотаріуси в державних нотаріальних архівах вчиняють лише два види нотаріальних дій, а саме: видають дублікати документів та засвідчують вірність копій і виписок з документів, які зберігаються у справах цих архівів.

До лютого 2022 року до органів квазінотаріату відносилися чотири основні види суб'єктів. До першої групи належать посадові особи консульських установ та дипломатичних представництв України. Посадові особи органів місцевого самоврядування утворюють другу групу органів квазінотаріату. До третьої групи відносять посадових осіб, що передбачені ст. 40 Закону «Про нотаріат», які посвідчують заповіти і довіреності, прівривняні до нотаріальних.

Начальники установ виконання покарань, що засвідчують справжність підпису особи, яка перебуває в такій установі, відповідно до ст. 78 Закону «Про нотаріат», складають четверту групу органів квазінотаріату¹⁹.

Найбільш широкими повноваженнями щодо вчинення нотаріальних дій серед органів квазінотаріату наділені консульські установи України. Вчинення нотаріальних дій покладається на консульських посадових осіб (далі – консул), які працюють у дипломатичних представництвах та консульських установах України. Відповідно до статті 2 Консульського статуту термін консул охоплює наступні посади: генеральний консул, консул, віце-консул або консульський агент, який є главою консульської установи. Тобто вчиняти нотаріальні дії має право будь-яка з перелічених осіб²⁰.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо деяких питань спадкування» від 20.10.2014 р. № 1709-VII²¹, який набрав чинності з 1 січня 2016 року, надано право уповноваженим посадовим особам органу місцевого самоврядування, які мають відповідати визначеним умовам та склали іспит із спадкового права у порядку, встановленому Міністерством юстиції України право видати: свідоцтва про право на спадщину та свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя.

Закон України № 775-IX від 14.07.2020 р. «Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат» щодо усунення законодавчих колізій та прогалин»²² запровадив революційні зміни у нотаріальний процес держави. Вважаємо за доцільне виокремити зміни внесені до статті 1 Закону України «Про нотаріат»,

---

¹⁹ Долинська М. С. Долинська М. С. Порядок посвідчення довіреностей та заповітів, прівривняних до нотаріально посвідчених : довідник. Львів : Растр-7, 2023. С. 7-8.

²⁰ Долинська М. С. Консульські установи як учасники українського нотаріального процесу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2019. Випуск 22. С. 43.

²¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо деяких питань спадкування: Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1709-VII . <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1709-18#Text>

²² Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат» щодо усунення законодавчих колізій та прогалин: Закон України від 14 липня 2020 року № 775-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775-20#fn7>

згідно з якими лише у сільських населених пунктах нотаріальні дії, передбачені статтею 37 Закону № 3425-ХІІ вчиняються уповноваженими на це посадовими особами органів місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 37 Нотаріального Закону вказані особи повинні пройти протягом року стажування у державній нотаріальній конторі або приватного нотаріуса, завершили навчання щодо роботи з єдиними та державними реєстрами, що функціонують в системі Міністерства юстиції України, та скласти іспит із спадкового права у порядку, встановленому Міністерством юстиції України. Однак, станом на січень 2026 року цього не відбулося.

Тобто, видача свідоцтв про право на спадщину і надалі відноситься до прерогативи нотаріусів держави²³.

Закон України № 1875 –IX від 16.11.2021 р. «Про медіацію»²⁴, серед іншого, розширив функції нотаріальних органів держави, шляхом внесення змін до Закону України «Про нотаріат». Нотаріусам з 15.12.2021 р. надано право, в додаток до вчинення нотаріальних дій, які спрямовані на юридичне закріплення безспірних цивільних прав і фактів, також здійснювати медіацію, як позасудову процедуру врегулювання конфліктів (спорів). Нотаріуси на власний розсуд вирішують пройти підготовку медіатора. Нотаріуси, будуть, в першу чергу, проводити медіацію з метою запобігання конфліктів (спорів) у майбутньому або щодо врегулювання будь-яких конфліктів (спорів) у цивільних, сімейних, спадкових справах²⁵.

Як було зауважено раніше, виходячи з практичного досвіду автора, в тому числі в частині видачі свідоцтв про право на спадщину на нерухоме майно, при оформленні спадщини державний та приватний нотаріус де-факто використовують окремі засоби медіації²⁶.

2. Трансформація інститутів нотаріальної та квазінотаріальної діяльності в незалежній Україні протягом 2022-2025 років

Розв'язана росією війна проти незалежної України у зв'язку з можливістю втрати важливої інформації, на певний час призвела до призупинення діяльності майже всіх електронних реєстрів на теренах держави.

Новими суб'єктами, які вправі (відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану»²⁷ посвідчувати заповіти в умовах воєнного стану є:

---

²³ Dolynska, M. (2025). Notarial registration of inheritance of real estate in independent Ukraine: Socio-legal dimension. *Social and Legal Studios*, 8(3), p. 27. <https://doi.org/10.32518/sals3.2025.23>

²⁴ Про медіацію: Закон України № 1875 –IX від 16.11. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text>.

²⁵ Dolynska, M. (2025). Notarial registration of inheritance of real estate in independent Ukraine: Socio-legal dimension. *Social and Legal Studios*, 8(3), p.27. <https://doi.org/10.32518/sals3.2025.23>

²⁶ Долинська М. С. Розвиток спадкових правовідносин за участю неповнолітніх на українських теренах. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична*. 2023. № 3. С. 173.

²⁷ Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. за № 164. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text_

командир (начальник) або уповноважена таким командиром (начальником) особа Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань, а також правоохоронних (спеціальних) органів (в тому числі Національної поліції), органів цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії іноземної держави; начальник табору (установи, де створено дільницю) для військовополонених. Суб'єктами, які вправі скласти заповіти в умовах воєнного стану, згідно з вищевказаною постановою Кабінету Міністрів № 164 є військовослужбовці (в тому числі моряки) Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань, працівники правоохоронних (спеціальних) органів, органів цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії іноземної держави, а також військовополонені²⁸.

Особливістю посвідчення прирівняних до нотаріальних заповітів вказаними квазінотаріальними органами, а також у відповідності до Порядку посвідчення заповітів і довіреностей, до нотаріально посвідчених є те, що вони складаються та посвідчуються лише у присутності двох свідків.²⁹

Погоджуємося з професором О. Кухаревим, що відбулося розширення переліку осіб, що наділені правом посвідчувати заповіти.³⁰

Зауважуємо, що українським законодавством, незалежно від суб'єкта уповноваженого, на посвідчення заповіту (нотаріуса, посадової особи органу місцевого самоврядування, відповідної посадової чи службової особи, в тому числі командира (начальника) або уповноважена таким командиром (начальником) особи) встановлено загальні вимоги до укладення та посвідчення заповітів³¹.

При вчиненні нотаріальних дій державні нотаріуси та приватні нотаріуси керуються нормами чинного законодавства України та виданими на їх підставі підзаконними нормативно-правовими актами, а в певних випадках нормами іноземного законодавства, роз'ясненнями Міністерства юстиції України, існуючою нотаріальною та суддівською практикою. Вважаємо за доцільне виокремити кодекси України: Цивільний, Земельний, Сімейний, Податковий; Закон України «Про нотаріат», Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, Правила ведення нотаріального діловодства, Порядок

---

²⁸ Долинська М. С. Деякі аспекти захисту цивільних прав військовослужбовців збройних сил України в умовах воєнного стану. Проблеми забезпечення прав і свобод людини : зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.- практ. конф. (Луцьк, 9 груд. 2022 р.) / уклад. Л. М. Джурак. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. С. 29-30.

²⁹ Долинська М. С. Порядок посвідчення довіреностей та заповітів, прирівняних до нотаріально посвідчених : довідник. Львів : Растр-7, 2023. С. 72.

³⁰ Кухарев Олександр. Проблеми здійснення спадкових прав в умовах воєнного стану. 7 жовтня 2022 року. URL: <https://sud.ua/uk/news/blog/251193-problemi-zdiysnennya-spadkovikh-prav-v-umovakh-voeynogo-stanu>.

³¹ Dolynska Mariia. Theoretical-legal and applied aspects of the notarial procedure concerning the certification of wills / *Development trends in legal science and practice: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph* / edited by authors. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2018. p. 81.

посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, а також інші акти держави.

Станом на січень 2026 року, компетенція державних та приватних нотаріусів встановлена статтею 34 Закону України «Про нотаріат».

Нотаріуси вчиняють такі нотаріальні дії:

1) посвідчують правочини (договори, заповіти, довіреності, вимоги про нотаріальне посвідчення правочину тощо);

2) вживають заходів щодо охорони спадкового майна;

3) видають свідоцтва про право на спадщину;

4) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя (колишнього подружжя) на підставі спільної заяви або в разі смерті одного з подружжя;

5) видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів);

6) видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися;

7) вживають заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин;

8) видають дублікати нотаріальних документів, що зберігаються у справах нотаріуса;

9) накладають та знімають заборону відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно), об'єктів незавершеного будівництва, майбутніх об'єктів нерухомості, права на які підлягають державній реєстрації, частки у праві власності на таке майно, а також у випадках, встановлених законодавством, – рухомого майна;

9¹) накладають заборону щодо відчуження грошових сум, що будуть зараховані заявником вимоги, визначеним відповідно до частини четвертої статті 65² Закону України "Про акціонерні товариства", на рахунок умовного зберігання (ескроу), відкритий відповідно до зазначеного закону;

10) засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них;

11) засвідчують справжність підпису на документах;

12) засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;

13) посвідчують факт, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту;

14) посвідчують факт, що фізична особа є живою;

15) посвідчують факт перебування фізичної особи в певному місці;

16) посвідчують час пред'явлення документів;

17) передають заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам;

18) приймають у депозит грошові суми та цінні папери;

19) вчиняють виконавчі написи;

20) вчиняють протести векселів;

21) вчиняють морські протести;

22) приймають на зберігання документи.

На нотаріусів може бути покладено вчинення інших нотаріальних дій згідно із законом.

До компетенції державних нотаріусів в державних нотаріальних архівах (згідно статті 35 Закону «Про нотаріат») відноситься видача дублікатів та засвідчення вірності копій і виписок з документів, які зберігаються у справах цих архівів.

Згідно зі статтею 37 Нотаріального закону, у сільських населених пунктах уповноважені на це посадові особи органу місцевого самоврядування вчиняють в основному п'ять видів нотаріальних дій:

- 1) вживають заходів щодо охорони спадкового майна;
- 2) посвідчують заповіти (крім секретних);
- 3) видають дублікати посвідчених ними документів;
- 4) засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них;
- 5) засвідчують справжність підпису на документах.

Як було зауважено вище, на практиці посадові особи органів місцевого самоврядування станом на січень 2026 року не видають свідоцтва про право на спадщину, а також не видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя.

При цьому вказані посадові особи органів місцевого самоврядування не мають права на оформлення документів, призначених для використання за межами державного кордону.

Варто зауважити, що на територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки і порядку, захисту критичної інфраструктури, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян можуть утворюватися тимчасові державні органи – військові адміністрації. Військові адміністрації населених пунктів утворюються в межах територій територіальних громад, у яких сільські, селищні, міські ради та/або їхні виконавчі органи, та/або сільські, селищні, міські голови не здійснюють покладені на них Конституцією та законами України повноваження, а також в інших випадках, передбачених Законом «Про правовий режим воєнного стану», тобто посадові особи органів місцевого самоврядування не вчиняють нотаріальні дії, передбачені статтею 37 Закону України «Про нотаріат»³².

Військові адміністрації населених пунктів, районні, обласні військові адміністрації здійснюють свої повноваження протягом дії воєнного стану та 30 днів після його припинення чи скасування.

Згідно з нормами статті 38 Закону України «Про нотаріат», консульські установи України вчиняють такі нотаріальні дії:

1) посвідчують правочини (договори, заповіти, довіреності тощо), крім іпотечних договорів, договорів про відчуження та заставу житлових будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, об'єктів незавершеного будівництва та майбутніх об'єктів нерухомості, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні;

---

³² Долинська М. С. Порядок посвідчення довіреностей та заповітів, прирівняних до нотаріально посвідчених : довідник. Львів : Растр-7, 2023. С. 31-32.

- 2) вживають заходів до охорони спадкового майна;
- 3) видають свідоцтва про право на спадщину;
- 4) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя у разі смерті одного з подружжя;
- 5) засвідчують вірність копій документів і виписок з них;
- 6) засвідчують справжність підпису на документах;
- 7) засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;
- 8) посвідчують факт, що фізична особа є живою;
- 9) посвідчують факт перебування фізичної особи в певному місці;
- 10) посвідчують тотожність фізичної особи з особою, зображеною на фотокартці;
- 11) посвідчують час пред'явлення документів;
- 12) приймають в депозит грошові суми і цінні папери;
- 13) вчиняють виконавчі написи;
- 14) приймають на зберігання документи;
- 15) вчиняють морські протести;
- 16) видають дублікати посвідчених ними документів.

Також законодавством України можуть бути передбачені й інші дії, що вчиняються консульськими установами України.

Законодавство України окремо визначає компетенцію посадових осіб щодо посвідчення лише двох видів нотаріальних дій: заповітів та довіреностей, притриманих до нотаріально посвідчених.

Відповідно до стаття 1252 Цивільного кодексу України та статті 40 Закону України «Про нотаріат», до нотаріально посвідчених заповітів (крім секретних) порівнюються:

1) заповіти осіб, які перебувають на лікуванні у лікарні, госпіталі, іншому стаціонарному закладі охорони здоров'я, а також осіб, які проживають у будинках для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, посвідчені головними лікарями, їх заступниками з медичної частини або черговими лікарями цих лікарень, госпіталів, інших стаціонарних закладів охорони здоров'я, а також начальниками госпіталів, директорами або головними лікарями будинків для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю;

2) заповіти осіб, які перебувають під час плавання на морських, річкових суднах, що ходять під прапором України, посвідчені капітанами цих суден;

3) заповіти осіб, які перебувають у пошукових або інших експедиціях, посвідчені начальниками цих експедицій;

4) заповіти військовослужбовців, а в пунктах дислокації військових частин, з'єднань, установ, військово-навчальних закладів, де немає нотаріусів чи посадових осіб органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, також заповіти працівників, членів їхніх сімей і членів сімей військовослужбовців, посвідчені командирами (начальниками) цих частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів;

5) заповіти осіб, які тримаються в установах виконання покарань, посвідчені начальниками таких установ;

6) заповіти осіб, які тримаються у слідчих ізоляторах, посвідчені начальниками слідчих ізоляторів.

Вищезазначені посадові особи зобов'язані негайно передати по одному примірнику посвідчених ними заповітів у державний нотаріальний архів за місцем проживання заповідача.

Капітани морських суден зобов'язані передати по одному примірнику посвідчених ними заповітів капітанові морського порту або консулові України в іноземному порту для подальшого надсилання їх до державного нотаріального архіву за місцем проживання заповідача.

Державний нотаріус державного нотаріального архіву зобов'язаний перевірити законність заповіту, що надійшов на зберігання, та залишити у себе отриманий ним примірник заповіту з повідомленням про це заповідача та посадової особи, яка посвідчила заповіт. У разі встановлення невідповідності заповіту Законів державний нотаріус державного нотаріального архіву повідомляє про це заповідача та посадову особу, яка посвідчила заповіт.

У разі якщо заповідач не мав місця проживання в Україні або місце проживання заповідача невідоме, тоді відповідно до статті 11 Законом України «Про місцеве самоврядування» органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи.

Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.

У сільських радах, що представляють територіальні громади, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому випадку функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює сільський голова одноособово.

Сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою територіальної громади відповідно села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997 року від № 280/97-ВР, сільський, селищний, міський голова очолює виконавчий комітет відповідної сільської, селищної, міської ради, головує на її засіданнях.

Повноваження сільських, селищних, міських голів можуть бути тимчасово покладені на керівника відповідної військово-цивільної адміністрації відповідно до Закону України «Про військово-цивільні адміністрації».

Також не є нотаріальними діями, а лише прирівнюються до нотаріально посвідчених, у відповідності до частини другої статті 40 Закону України «Про нотаріат», статті 245 Цивільного кодексу України:

1) довіреності військовослужбовців або інших осіб, які перебувають на лікуванні в госпіталях, санаторіях та інших військово-лікувальних закладах, посвідчені начальниками цих закладів, їхніми заступниками з медичної частини, старшими або черговими лікарями;

2) довіреності військовослужбовців, а в пунктах дислокації військової частини, з'єднань, установ, військово-навчальних закладів, де немає нотаріуса

чи посадових осіб органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, також довіреності працівників, членів їхніх сімей і членів сімей військовослужбовців, посвідчені командирами (начальниками) цих частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів;

3) довіреності осіб, які тримаються в установах виконання покарань чи слідчих ізоляторів, посвідчені начальниками таких установ чи слідчих ізоляторів;

4) довіреності осіб, які проживають у населених пунктах, де немає нотаріусів, посвідчені уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування, крім довіреностей на право розпорядження нерухомим майном, довіреності на управління і розпорядження корпоративними правами та довіреностей на користування та розпорядження транспортними засобами.

Посвідчення заповітів і довіреностей переліченими вище посадовими особами проводиться з дотриманням вимог Закону України «Про нотаріат» та інших нормативно-правових актів.

Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 6 липня 2006 р. № 940 викладено в новій редакції Порядок посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, до якого згодом вносилися суттєві зміни та доповнення.

Наприклад, Законом України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 1 липня 2010 року за № 2398-VI, доповнено розділ II Закону України «Про нотаріат», зокрема ст. 40-1, якою розширено повноваження органів, що посвідчують дії, прирівняні до нотаріально посвідчених: надано дозвіл начальникам установи виконання покарань засвідчувати справжність підпису на документах, зміст яких не суперечить законові і які не мають характеру угод та не містять у собі відомостей, що принижують честь і гідність людини (зазвичай основному засвідчується підпис на заявах про прийняття або відмову від спадщини).

Аналізуючи норми статей 245 і 1252 Цивільного кодексу України та статей 40, 40-1 Закону України «Про нотаріат» щодо посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених посадовими, службовими особами доходимо висновку, що їх можна класифікувати за кількома ознаками, наприклад, за видами вчинюваних дій, що прирівнюються до нотаріально посвідчених. У цьому разі виділяють три групи вчинюваних дій:

- 1) посвідчення заповітів;
- 2) посвідчення довіреностей;
- 3) засвідчення справжності підпису на документах, зміст яких не суперечить Законові і які не мають характеру угод та не містять у собі відомостей, що принижують честь і гідність людини.

Посадові, службові особи не вправі посвідчувати заповіти і довіреності на своє ім'я або від свого імені, на ім'я або від імені свого чоловіка чи своєї дружини, їхніх та своїх родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер).

3. Діджиталізація інститутів нотаріальної діяльності

Ми погоджуємося з думкою В. Хоменко, О. Крукевич, М. Гетманцева та Ю. Опанасюка³³, що реформування українського нотаріату в останній час вичерпало весь потенціал та потребувало удосконалення, враховуючи поширення респіраторних вірусних інфекцій та потребувало запозичення передового закордонного досвіду щодо діджиталізації нотаріальної діяльності.

Запозичуючи досвід країн латинського нотаріату, український нотаріат впевнено прямує до створення електронного нотаріату, хоча на нашу думку, вже певний відрізок шляху пройдено³⁴.

Світовий досвід діджиталізації набув поширення і на теренах України, цьому сприяло прийняття Закону України № 2657-ХІІ від 02.10.1992 року «Про інформацію»³⁵.

Має рацію Ю. Бисага, що в Законі України «Про нотаріат»³⁶ не має положень щодо використання цифрових технологій³⁷.

Першою ластівкою до запровадження діджиталізації нотаріальної діяльності в Україні стало прийняття 12.08.1996 р. наказу Міністерства юстиції України за № 21/5 «Про внесення доповнень до Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України»³⁸. Актом започатковано з 1 жовтня 1996 року практику вчинення окремих видів нотаріальних дій на спеціальних бланках документів, запроваджено паперову звітність щодо їх витрачання.

Згодом ці ідеї діджиталізації нотаріального процесу знайшли своє відображення Єдиному реєстрі спеціальних бланків нотаріальних документів. 6.05.1998 року затверджено Положення про Єдиний реєстр доручень.

Наступним актом був наказ Міністерства юстиції України № 26/5 від 27.05.1999 року, яким запроваджено Єдиний реєстр нотаріусів.

Досліджуючи розвиток діджиталізації нотаріального процесу в Україні, М. Долинська схиляється до виокремлення п'яти основних етапів діджиталізації нотаріальної діяльності в Україні. Перший етап охоплює

---

³³ Khomenko, V. O. ., Krukevych, O. M. ., Hetmantsev, M. O. ., & Opanashuk, Y. Y. . (2021). Features of Conclusion of Electronic Transactions Requiring a Notarial Certificate. *International Journal of Criminology and Sociology*, 10, 423–429. <https://doi.org/10.6000/1929-4409.2021.10.50>

³⁴ Долинська М. С. Деякі аспекти використання електронних сервісів при провадженні нотаріальної діяльності нотаріусами Грузії та України: «Іт-право: проблеми і перспективи розвитку в Україні. Четверта Міжнародна науково-практична конференція. НУ Львівська політехніка Навчально-науковий Інститут права, психології та інноваційної освіти. 27.11. 2020 р. м Львів. URL : <http://aphd.ua/publication-750/>

³⁵ Про інформацію: Закон України від 02.10. 1992 року № 2657-ХІІ. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст. 650).

³⁶ Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-ХІІ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

³⁷ Бисага Ю. Ю. Цифрові технології в нотаріаті: сутність та особливості. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2023. Випуск 78. Ч. 2. С. 14.

³⁸ Долинська М. С. Зародження діджиталізації нотаріальної діяльності в Україні. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні*: збірник матеріалів наук.-практ. конф. (м. Львів, 06 грудня 2019 р.) / за заг. ред. І. В. Красницького. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 180.

1996–1999 роки; другий – 2000-2003 роки, третій – 2004–2012 роки, четвертий 2013–2021 роки, п'ятий етап розпочався у 2022 році та триватиме протягом періоду запровадження системи е-нотаріату³⁹.

Стрімка цифровізація публічних послуг та перехід до режиму «paperless» спонукала до прийняття Постанови Кабінету Міністрів України № 606 від 8 вересня 2016 року «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів»⁴⁰. Згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 653 від 23 червня 2021 р., відбулося редагування як назви вищевказаної постанови 606 на «Деякі питання електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів», так і назви Положення про електронну взаємодію електронних інформаційних ресурсів.

13 січня 2022 року набрала чинність постанова Кабінету Міністрів України № 1444 від 29.12.2021 року Постанова Кабінету Міністрів України № 1444 від 29 грудня 2021 року «Деякі питання реалізації експериментального проекту щодо поетапного запровадження Єдиної державної електронної системи е-нотаріату»⁴¹, якою передбачено експериментальний проєкт щодо запровадження поетапного Єдиної державної електронної системи е-нотаріату.

Законодавець дає визначення Єдиної державної електронної системи е-нотаріату (надалі – «Систему е-нотаріату») як автоматизовану інформаційну систему.

Вищевказана постанова Кабінету Міністрів України № 1444 встановлює засадничі принципи е-нотаріату, які можуть з часом змінюватися та еволюціонувати, але вони є найістотнішими для такого типу цифровізації нотаріальної діяльності (враховуючи досвід діджиталізації надання нотаріальних послуг в інших країнах латинського типу нотаріату)⁴².

Завданнями системи е-нотаріату виступають: отримання від нотаріусів відомостей щодо їхньої діяльності, їх обробка та накопичення, збереження отриманої від нотаріусів інформації, захист та використання отриманих відомостей щодо нотаріальної діяльності, забезпечення усіх видів обміну нотаріальною інформацією (згідно норм чинного законодавства), внесення отриманої від нотаріусів інформації до єдиних та державних реєстрів, які існують в системі Міністерства юстиції України.

Держателем вищевказаної системи є Міністерство юстиції України, а технічним адміністратором – виступає державне підприємство, що належить до сфери управління того ж міністерства.

---

³⁹ Dolynska, M. (2023). Evolution of legal regulation of digitalization of notarial activity in independent Ukraine. *Social and Legal Studies*, Vol. 6, No. 4. p. 58. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals4.2023.58>

⁴⁰ Деякі питання електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів: постанова Кабінету Міністрів України № 606 від 8 вересня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF#Text>

⁴¹ Деякі питання реалізації експериментального проєкту щодо поетапного запровадження Єдиної державної електронної системи е-нотаріату постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1444-2021-%D0%BF#Text>

⁴² Долинська М. До питання впровадження в Україні засадничих принципів системи е-нотаріату. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична*. 2023. № 4. С. 89-98. DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-4-11>

Нотаріальній палаті України відводиться місце функціонального адміністратора електронного робочого місця нотаріуса.

Нормативно-правовим актом передбачено три основні етапи впровадження Системи е-нотаріату та виокремлено загалом вісім складових системи е-нотаріату.

До основних позитивних аспектів впровадження електронного нотаріату належать автоматизація діяльності державних установ, уніфікація процедур взаємодії між усіма державними реєстрами, а також інтеграція з міжнародними електронними системами. Відкриття можливостей обміну даними з європейськими реєстрами дозволить забезпечити належну перевірку документів у транскордонних правовідносинах, що особливо актуально для українців, які перебувають за кордоном.

Мають рацію науковці та практики, в тому числі нотаріуси, що запровадження Системи е-нотаріату є досить складним (в тому числі технічно та технологічно) процесом, а також дорого вартісним проєктом, який потребує, перш за все, належного законодавчого регулювання⁴³.

Розпочата Росією проти незалежної України війна, у зв'язку з можливістю втрати важливої інформації, на певний час призвела до призупинення діяльності майже всіх електронних реєстрів, зокрема на територіях, де велися військові дії та на окупованих територіях

На питання на скільки доступними стали нотаріальні послуги під час війни: 84,5% (164) респондентів відповіли, що залишилися доступними, 9,8% вважають, що залишилися дуже доступними. Натомість 4,6% (9 осіб) стверджують, що нотаріальні послуги стали недоступними. На нашу думку в останньому випадку це відбувається у прифронтових територіях, або територіях, де ведуться активні бойові дії.

На питання як ви оцінюєте роботу електронних реєстрів під час війни – більшість респондентів – 56,7% (110) вважають, що вони працюють стабільно, 40,2%- стверджують що часто працюють зі збоями. 2 особи заявили, що реєстри непрацездатні під час війни.

На питання як ви оцінюєте загальний рівень діджиталізації нотаріальних послуг в Україні – 77,8% (151 особа) заявила що він є середнім, 19,1% (37) – що є високим. При цьому 4 особи (2,1%)заявили про низький рівень діджиталізації нотаріальних послуг.

Постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2023 р. № 38 затверджено Положення про систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта»⁴⁴.

Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта» – інформаційно-комунікаційна система, призначена для

---

⁴³ Долинська М. До питання впровадження в Україні засадничих принципів системи е-нотаріату. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична.* 2023. №4. С. 95. DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-4-11>

⁴⁴ Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2023 р. № 38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/38-2023-%D0%BF#n15>

автоматизації та технологічного забезпечення обміну даними між суб'єктами електронної взаємодії з електронних інформаційних ресурсів на основі єдиних правил та протоколів обміну під час надання публічних (електронних публічних) послуг та здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань.

Варто підкреслити, що за основу української системи «Трембіта» було взято модель естонської платформи обміну даними X-Road, яка свого часу стала фундаментом для всього цифрового суспільства Естонії та дозволила втілити в життя принцип «єдиного вікна».

Постановою Кабінету Міністрів України № 1244 від 01.10.2025 р. [11]⁴⁵ запроваджено суттєві зміни до постанов Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 і від 4 грудня 2019 р. № 1137

Система «Трембіта» забезпечує обмін відкритою інформацією та інформацією з обмеженим доступом, крім службової інформації та інформації, що становить державну таємницю.

Система «Трембіта» складається з ядра системи «Трембіта», ядра підсистеми моніторингу доступу до персональних даних, локальних компонентів системи «Трембіта» та локальних компонентів підсистеми моніторингу доступу до персональних даних. Обмін даними здійснюється через шлюзи безпечного обміну та опубліковані на них сервіси та підсистеми, які представляють електронні інформаційні ресурси.

Ядро системи «Трембіта» – організована сукупність програмно-апаратного забезпечення та його налаштувань, що формує середовище обміну даними між суб'єктами електронної взаємодії, у тому числі накопичення та розповсюдження між шлюзами безпечного обміну учасників системи «Трембіта» даних, пов'язаних із забезпеченням функціонування системи «Трембіта».

Основні функції системи «Трембіта» регламентовані в пункті 5 постанови КМУ № 606. В тому числі: ведення обліку програмних інтерфейсів електронного інформаційного ресурсу (сервісів) суб'єктів електронної взаємодії, розміщених на шлюзах безпечного обміну учасників системи «Трембіта», за допомогою каталогу системи «Трембіта»; надання суб'єктам електронної взаємодії доступу до програмних інтерфейсів електронного інформаційного ресурсу (сервісів); забезпечення документованого обміну електронними повідомленнями між електронними інформаційними ресурсами суб'єктів електронної взаємодії з використанням електронних комунікаційних мереж загального користування; забезпечення електронної ідентифікації та автентифікації учасників системи «Трембіта», суб'єктів електронної взаємодії або операторів; фіксація часу відправлення та отримання електронних повідомлень; забезпечення цілісності та автентичності електронних повідомлень та надання відомостей, що дають змогу визначити історію руху електронних повідомлень; забезпечення протоколювання дій учасників системи «Трембіта», суб'єктів електронної взаємодії або операторів під час обміну електронними повідомленнями; забезпечення можливості перегляду

---

⁴⁵ Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 і від 4 грудня 2019 р. № 1137: постанова Кабінету Міністрів України № 1244 від 01.10.2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1244-2025-%D0%BF#Text>

користувачами інформації про факти обміну їх персональними даними та сповіщення користувачів про такі факти; обробка персональних даних, необхідних для належної роботи та виконання функцій ядра підсистеми моніторингу доступу до персональних даних, визначених законодавством.

Зокрема, система забезпечує нотаріусу доступ до таких державних реєстрів: Державний земельний кадастр, Державний реєстр актів цивільного стану громадян, Державний реєстр обтяжень рухомого майна, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, Єдиний державний демографічний реєстр, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Єдиний реєстр довіреностей, Єдина державна електронна система у сфері будівництва, Єдиний державний реєстр судових рішень, Державного земельного кадастру, Єдиного реєстру боржників та багатьох інших. Повний перелік пріоритетних електронних інформаційних ресурсів електронної взаємодії передбачений у Додатку до вищезгаданої Постанови КМУ № 606.

З точки зору дослідження вважаємо за необхідне виокремити наказ Мін'юсту від 02.01.2025 № 14/5, яким затверджено зміни до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України⁴⁶. Частина цих змін спрямована на модернізацію процесів нотаріальної діяльності та інтеграцію електронних систем. Цей наказ набрав чинності 8 січня 2025 року, крім абзаців четвертого-шостого підпункту 2, абзацу восьмого підпункту 3 пункту 1, які набирають чинності з дня, наступного за днем опублікування Міністерством юстиції повідомлення в газеті «Голос України» про початок функціонування Єдиної державної електронної системи е-нотаріату.

На питання, яким чином можна покращити доступ до системи Е-нотаріату для нотаріальних послуг: 45,4% (88 осіб) бачать це – у спрощенні процедури доступу для громадян, 24,7% (48 осіб) – у поліпшенні захисту персональних даних, 17,5% (34) – у швидшому оновленні інформації. Натомість 12 респондентів (6,2%) вважають, що це сприятиме зниженню вартості користування сервісом.

Комісія з питань інформатизації, цифрової трансформації та запобігання кіберзлочинності Нотаріальної палати України розробила Роз'яснення щодо подальшого використання системи електронної взаємодії «Трембіта».

В ході проведеного опитування, на питання як впливає цифровізація на доступність нотаріальних послуг для оформлення спадщини, більшість респондентів – 70, 1% (136) відповіли, що дуже покращує. 25,3% (49 осіб) відповіли що злегка покращує, а 2,6% (5 осіб) вказали, що це немає впливу.

ВИСНОВКИ

Прийняття Україною незалежності спонукало до запровадження нових суб'єктів нотаріальної діяльності – приватних нотаріусів. Процес розширення суб'єктів квазінотаріальної діяльності у державі відбувався протягом всього періоду становлення сучасної держави України. Не зважаючи на війну

---

⁴⁶ Про затвердження Змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України № 14/5 від 2 січня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-25#n2>

в державі, з метою захисту інтересів захисників та захисниць держави було розширено коло суб'єктів, уповноважених на посвідчення прирівняних до нотаріальних заповітів та окремих видів довіреностей.

Діджиталізації нотаріальної діяльності в державі набирає все більших обертів. Метою діджиталізації нотаріального процесу є впровадження е-нотаріату та Системи «Трембіта».

АНОТАЦІЯ

Органи нотаріату здійснюють позасудовий захист прав та інтересів як фізичних осіб, так і юридичних осіб, а також суб'єктів господарювання.

Від стану нотаріальної діяльності залежить нормальне функціонування цивільного обороту держави, ефективність охорони і захисту майнових прав та законних інтересів громадян й інших суб'єктів господарювання.

Мета дослідження – аналіз законодавства, що регулює розвиток інституту нотаріальної та квазінотаріальної діяльності в незалежній Україні протягом 1991-2025 років, виокремлюючи особливості їх трансформації під час воєнного стану в Україні та впровадження діджиталізації у нотаріальний процес.

Автор приходить до висновку, що за часів незалежності в Україні було розширено коло суб'єктів як нотаріальної, так і квазінотаріальної діяльності. Процес розширення суб'єктів квазінотаріальної діяльності продовжується також під час воєнного стану в державі.

Діджиталізації нотаріальної діяльності в державі набирає все більших обертів. Метою діджиталізації нотаріального процесу є впровадження е-нотаріату та Системи «Трембіта».

Ключові слова: нотаріальні органи, квазінотаріальні органи, приватний нотаріус, прирівняні до нотаріальних дій, діджиталізація нотаріального процесу.

Список використаних джерел:

1. Долинська М. С. Генеза та еволюція нотаріальної діяльності на теренах Львівщини. Львів: Растр-7, 2018. 196 с.
2. Долинська М.С. Генезис нотаріату в Київській Русі. Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2013. № 2. С. 96–104.
3. Бачур В. С. Інститут земельних відносин у цивільному звичаєвому праві України в X – середині XIX ст. (історико-правовий аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / В. С. Бачур; Нац. ун-т внутр. справ. Х., 2004. 20 с..
4. Долинська М.С. Порівняльний аналіз інституту спадкування за законодавством Київської Русі та незалежної України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*. 2014. № 782. С. 209–213.
5. Досінчук К. Ф. Поняття, завдання та функції нотаріату в Україні: окремі аспекти. *Часопис Київського університету права*. 2013. С. 131-134.
6. Долинська М.С. Проблеми нотаріального процесу: підручник. Львів: ЛьвДУВС. 2022. 744 с.

7. Долинська М. С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с .
8. Цивільний кодекс Української РСР від 18.07.1963 р. № 1540-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-06#Text>
9. Про державний нотаріат: Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 25.12.1974 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1975. № 1. Ст. 4.
10. Долинська М. С. Загальна характеристика Закону Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про державний нотаріат» 1974 року – як джерела українського нотаріального законодавства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 4. Т. 1. С. 9-13.
11. Про державний нотаріат: Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 25.12.1974 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1975. № 1. Ст. 4.
12. Про нотаріат: Закон України від 3.09.1993 р. № 3425-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
13. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254/к96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
14. Чижмарь К. І. Конституція України як джерело нотаріального права. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 89-91. URL: http://www.pap.in.ua/2_2014/24.pdf
15. Долинська М. С. Законодавство України про нотаріат: характеристика та особливості. *Актуальні проблеми держави та права*. Випуск 63. Одеса: Юридична література, 2012. С. 568-575.
16. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
17. Долинська М. С. Українське нотаріальне право: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2015. 248 с.
18. Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат»: Закон України від 01.10.2008 р. № 614-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-17#Text>.
19. Єфіменко Л. В. Правова охорона цивільних прав та інтересів у нотаріальній діяльності: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2013. 20 с.
20. Долинська М. С. Порядок посвідчення довіреностей та заповітів, прив'язаних до нотаріально посвідчених : довідник. Львів : Растр-7, 2023. 184 с.
21. Долинська М. С. Консульські установи як учасники українського нотаріального процесу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2019. Випуск 22. С. 41-45.
22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо деяких питань спадкування: Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1709-VII . <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1709-18#Text>
23. Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат» щодо усунення законодавчих колізій та прогалін: Закон України від 14.07.2020 р. № 775-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775-20#n7>

24. Dolynska, M. (2025). Notarial registration of inheritance of real estate in independent Ukraine: Socio-legal dimension. *Social and Legal Studios*, 8(3), 23-33. <https://doi.org/10.32518/sals3.2025.23>

25. Про mediaцію: Закон України № 1875 –IX від 16.11. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text>.

26. Долинська М. С. Розвиток спадкових правовідносин за участю неповнолітніх на українських теренах. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична*. 2023. № 3. С. 173-181.

27. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. за № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text>,

28. Долинська М. С. Деякі аспекти захисту цивільних прав військовослужбовців збройних сил України в умовах воєнного стану. Проблеми забезпечення прав і свобод людини : зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 9 груд. 2022 р.) / уклад. Л. М. Джурак. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. С. 29-32.

29. Кухарев Олександр. Проблеми здійснення спадкових прав в умовах воєнного стану. 7 жовтня 2022 року. URL: <https://sud.ua/uk/news/blog/251193-problemi-zdiysnennya-spadkovikh-prav-v-umovakh-voennogo-stanu>.

30. Dolynska Mariia. Theoretical-legal and applied aspects of the notarial procedure concerning the certification of wills / *Development trends in legal science and practice: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph* / edited by authors. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2018. p. 62-84.

31. Про затвердження Змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України № 14/5 від 2 січня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-25#n2>

32. Про порядок посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених : постанова Кабінету Міністрів України від 15.06.1994 р. № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-94-%D0%BF#Text>

33. Khomenko, V. O., Krukevych, O. M., Hetmantsev, M. O., & Opanashuk, Y. Y. (2021). Features of Conclusion of Electronic Transactions Requiring a Notarial Certificate. *International Journal of Criminology and Sociology*, 10, 423–429. <https://doi.org/10.6000/1929-4409.2021.10.50>

34. Долинська М. С. Деякі аспекти використання електронних сервісів при провадженні нотаріальної діяльності нотаріусами Грузії та України: «Іт-право: проблеми і перспективи розвитку в Україні. Четверта Міжнародна науково-практична конференція. НУ Львівська політехніка Навчально-науковий Інститут права, психології та інноваційної освіти. 27.11. 2020 р. м Львів. URL : <http://aphd.ua/publication-750/>

35. Про інформацію: Закон України від 02.10. 1992 року № 2657-ХІІ. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650).

36. Бисага Ю. Ю. Цифрові технології в нотаріаті: сутність та особливості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2023. Випуск 78. Ч. 2. С. 11-16.

37. Долинська М. С. Зародження діджиталізації нотаріальної діяльності в Україні. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні: збірник матеріалів наук.-практ. конф.* (м. Львів, 06 грудня 2019 р.) / за заг. ред. І. В. Красницького. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 180-185.

38. Dolynska, M. (2023). Evolution of legal regulation of digitalization of notarial activity in independent Ukraine. *Social and Legal Studies*, Vol. 6, No. 4. 58-68. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals4.2023.58>

39. Деякі питання електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів: постанова Кабінету Міністрів України від 8.09.2016 р. № 606. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF#Text>

40. Деякі питання реалізації експериментального проєкту щодо поетапного запровадження Єдиної державної електронної системи е-нотаріату постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1444-2021-%D0%BF#Text>

41. Долинська М. До питання впровадження в Україні засадничих принципів системи е-нотаріату. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична*. 2023. № 4. С. 89-98. DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-4-11>

42. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2023 р. № 38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/38-2023-%D0%BF#n15>

43. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 і від 4 грудня 2019 р. № 1137: постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2025 р. № 1244 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1244-2025-%D0%BF#Text>

44. Про затвердження Змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України № 14/5 від 2 січня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-25#n2>

Information about the author:

Dolynska Maria Stepanivna,

Doctor of Law, Professor,

Professor at the Department of Economic and Legal Disciplines

Lviv State University of Internal Affairs

26, Horodotska Str., Lviv, 79007, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-0352-5470>